

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Veronika Hufková

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

Práca s textom Moskva – história a súčasnosť na hodinách
ruského jazyka

Bakalárska práca

Študijný program: učiteľstvo anglického jazyka a literatúry a ruského jazyka
a literatúry (Učiteľské štúdium, bakalársky I. st., denná forma)

Školiace pracovisko: katedra rusistiky

Školiteľ: doc. PhDr. Eva Dekanová, PhD

Nitra 2010

Veronika Hufková

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať doc. PhDr. Eve Dekanovej, PhD. za cenné rady a odborné vedenie pri písaní práce. Ďakujem aj lektorke Alime Štyrovej, CSc., za pomoc pri písaní praktickej časti bakalárskej práce. Moje ďakujem patrí aj všetkým ostatným, ktorí mi pomohli zorientovať sa v problematike a poskytli mi potrebné materiály.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu na tému Práca s textom Moskva – história a súčasnosť na hodinách ruského jazyka som vypracovala samostatne za pomoci uvedenej literatúry a zdrojov pod odborným vedením školiteľky.

.....
Veronika Hufková

Abstrakt

HUFKOVÁ, Veronika: *Práca s textom Moskva – história a súčasnosť na hodine ruského jazyka*. [Bakalárska práca], Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta, Katedra rusistiky. Školiteľ bakalárskej práce: doc. PhDr. Eva Dekanová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár učiteľstvo predmetov anglický jazyk a literatúra a ruský jazyk a literatúra. Nitra: Filozofická fakulta UKF, 2010, s. 54.

Cieľom našej bakalárskej práce je ukázať rôzne alternatívne cvičenia, ktoré môže učiteľ na hodine použiť. Práca je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť obsahuje dve kapitoly, v ktorých definujeme základné pojmy spojené s problematikou vyučovania, vyučovacej hodiny, učebnice ako základného didaktického materiálu, rozdelenia textov a ich využitím na vyučovacej hodine, ktorými môžeme rozvíjať receptívne, produktívne a translačné zručnosti študentov, a model vyučovacích hodín ruského jazyka ako jazyka cudzieho. Tretia kapitola nadväzuje na teoretickú časť našej bakalárskej práce a sú v nej uvedené cvičenia, ktoré využívame pri práci s konkrétnymi textami na piatich vyučovacích hodinách. Tieto vyučovacie hodiny sme rozdelili do samostatných podkapitol. Vo štvrtej kapitole uvádzame okrem cvičení aj metodiku práce s vybranou piesňou ako aktivitu na vyučovacej hodine v prípade ušetreného času. V našej bakalárskej práci sme využili metódu deskripcie, a čiastočne aj metódu syntézy a analýzy. V bakalárskej práci riešime problematiku výberu vhodných cvičení pri práci s textom na hodinách cudzieho jazyka, v našom prípade na hodinách ruského jazyka. Ku každému cvičeniu ponúkame stručnú charakteristiku cieľa, ktorým chceme rozvinúť zručnosti študentov. Uvádzame v nej aj metodiku práce s cvičením spoločne s časovou dotáciou a prácou študentov. Tieto cvičenia sú zamerané na rozvoj zručností a schopností študenta. Učiteľ má na výber z viacerých typov cvičení, ktoré sa môžu použiť pri práci s textom. Ponúkame prehľadný postup práce na piatich vyučovacích hodinách ruského jazyka pre študentov tretieho a štvrtého ročníka na gymnáziách. Naša bakalárska práca môže byť použitá ako motivačný materiál pre učiteľov cudzích jazykov, a môžu čerpať nápady na typy cvičení, ktoré použijú na svojich vyučovacích hodinách.

Kľúčové slová: vyučovacia hodina, text, cvičenie, paradigmy slov.

Абстракт

ГУФКОВА, Вероника: Работа с текстом «*Москва – история и современность*» на уроках русского языка. Бакалаврская работа. Университет Константина Философа в Нитре. Философский факультет. Кафедра русистики. Научный руководитель: doc. PhD. Eva Dekanová, PhD. Степень профессиональной квалификации: Бакалавр. Преподавание английского языка и литературы и русского языка и литературы. Нитра: Философский факультет УКФ, 2010, с. 54.

Бакалаврская работа посвящена созданию системы упражнений при работе с текстом на уроках русского языка. Она состоит из теоретической и практической частей. Теоретическая часть включает в себя две главы, в которых мы определяем основные дефиниции, связанные с вопросами дидактики, организации урока, дифференциации типов текстов, при помощи которых мы можем развивать рецептивные, продуктивные и трансляционные навыки у студентов, а также предлагаем разработку урока русского языка как иностранного. Третья глава связана с теоретической частью работы, в ней находятся упражнения, которые мы употребляем для работы с конкретными текстами (на пяти уроках). Эти уроки мы подаем в отдельных подглавах. В четвёртой главе мы, кроме упражнений, предлагаем и методику работы с песней (как возможную деятельность на уроке, когда у преподавателя есть немного свободного времени). В нашей бакалаврской работе мы употребили метод описания, и, частично, методы анализа и синтеза.

Каждое упражнение мы сопровождаем краткой характеристикой, в которой определяем, какие навыки оно формирует у студентов, приводим способ работы с ним, определяем время, которое требуется для его выполнения. Система упражнений ориентирована на комплексное развитие навыков работы с текстом и устной речи у студентов. У преподавателя существует возможность выбрать отдельные, наиболее эффективные в данной аудитории виды упражнений, которые он может употребить на уроке при работе с текстом. Мы предлагаем систему из пяти уроков русского языка для студентов третьего и четвёртого класса гимназии.

Материалы работы можно использовать учителям русского языка, которые могут черпать идеи о видах упражнений и употреблять их на своих уроках.

Ключевые слова: урок, текст, упражнение, образование слов.

Obsah

Úvod	8
Teoretická časť	11
1. Učebnica ako základný didaktický prostriedok v organizačnej štruktúre vyučovacieho procesu	11
1.1. Učebnicové texty určené na nácvik čítania	12
1.1.1. Štylistické zaradenie textov	12
1.2. Postup práce s textom	12
1.3. Text ako východisko pri rozvíjaní receptívnych, produktívnych a translačných komunikatívnych zručností	13
1.3.1. Rozvíjanie receptívnych zručností	13
1.3.2. Rozvíjanie produktívnych zručností	14
1.3.3. Rozvíjanie translačných zručností	16
1.4. Typológia cvičení k textu	18
2. Model vyučovacej hodiny ruského jazyka ako cudzieho	20
2.1. Typy vyučovacích hodín – štruktúra	22
2.1.1. Model vyučovacej hodiny	23
2.1.2. Klasifikácia didaktických pomôcok	24
2.2. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z ruského jazyka – úroveň B z okruhu kulturológie	26
Praktická časť	30
3. Práca s textom – <i>Ekskursija v Kremľ</i>	30
3.1. Prvá vyučovacia hodina	30
3.2. Druhá vyučovacia hodina	33
3.3. Tretia vyučovacia hodina	37
4. Práca s textom – <i>Nemnogo iz istorii Moskvy</i>	40
4.1. Štvrtá vyučovacia hodina	40
4.2. Piata vyučovacia hodina	45
4.3. Metodika práce s piesňou	47
Záver	49
Zoznam použitej literatúry	51

Úvod

„*Non schoale sed vitae discimus - Neučíme sa pre školu, ale pre život.*“

(*Seneca*)

V dnešnej dobe je veľmi dôležité, aby sa mladí ľudia vzdelávali. Nielen kvôli tomu, aby sa zaradili patričným spôsobom do spoločnosti, ale hlavne pre vlastný osobnostný rast. Dnes, v dvadsiatom prvom storočí nie je však klasické vzdelanie dostatočné na to, aby sa mladí ľudia v spoločnosti jednoduchšie zorientovali, a preto je priam nevyhnutné ich vzdelanie rozšíriť o znalosť minimálne dvoch cudzích jazykov.

Od roku 1990 bol v popredí anglický jazyk, ale v poslednom čase sa začína vyučovať aj ruský jazyk. Mnohí si už ani nepamätáme, veď ani nemôžeme, na dobu našich rodičov a starých rodičov, ktorí študovali práve ruštinu na školách, pretože bola zahrnutá v osnovách každej školy. V súčasnosti je znovu dopyt po učiteľoch a prekladateľoch, ktorí ovládajú ruštinu.

Je preto dôležité, aby vysoké školy pripravili učiteľov ruského jazyka pre súčasnosť, aby v nich vybudovali lásku k ruštine, ktorá je veľmi blízka slovenčine. Je rytmická, ľubozvučná, a preto by bol priam hriech sa ju neučiť a nerozširovať kruhy rusistov.

Bakalársku prácu sme si vybrali z ruského jazyka preto, lebo nám záleží na tom, aby sa kompetencie rusistov naďalej rozvíjali, aby sa rady učiteľov, tlmočníkov a prekladateľov ruského jazyka naďalej rozširovali.

Naša bakalárska práca sa člení na dve kapitoly. Prvú kapitolu tvoria teoretické poznatky späté s vyučovaním ruského jazyka ako jazyka cudzieho, druhú kapitolu tvorí praktická časť v ktorej uvádzame praktický výstup k piatim vyučovacím hodinám.

V teoretickej časti pracujeme s odbornou didaktickou literatúrou, pričom uplatňujeme metódu deskripcie, čiastočne analýzy aj syntézy.

V praktickej časti prezentujeme vzorový model piatich vyučovacích hodín, pričom preberáme texty *Ekskursija v Kremľ*, *Nemnogo iz istorie Moskvy* a následne uvádzame možné predtextové, textové a potextové cvičenia, zamerané na osvojenie si gramatiky a lexiky uvedených tém, pričom základným cieľom je rozvíjanie jazykovej a komunikatívnej kompetencie študentov.

Akcentujeme povolanie učiteľa, ktoré je skôr vznešeným poslaním. Učiteľ z generácie na generáciu podáva nové potrebné a zaujímavé informácie študentom, ale súčasne aj vychováva mladú generáciu a pripravuje ju na život. Učiteľ je práve ten dôležitý element v živote študenta, ktorý v ňom vytvára lásku k predmetu, v našom prípade, lásku k ruskému jazyku a buduje v ňom záujem o tento jazyk.

Študenti, mládež, sú v období puberty veľmi emocionálni, a často sa im štúdium na strednej škole zdá byť náročné. Až po nástupe na vysokú školu si uvedomujú potrebu hlbšieho teoretického prieniku do problematiky. Preto by sme chceli, aby naša bakalárska práca bola zaujímavá, použijeme motivačné cvičenia a budeme viesť študentov k tomu, aby raz aj oni mali možnosť študovať cudzie jazyky (v našom prípade ruštinu) na vysokej škole.

1. Učebnica ako základný didaktický prostriedok v organizačnej štruktúre vyučovacieho procesu

„Kniha je základom poznania, učiteľom vekov, vládcom kráľovstva ducha.“

(Lucius Annaeus Seneca)

Moderné učebnice cudzích jazykov sa zvyčajne členia na tematické okruhy, prezentované v rámci jednotlivých lekcí. Štruktúra lekcí v učebniciach je variabilná.

Uvedieme variant vnútorného štrukturovania lekcí, ktorý sa v slovenských učebniciach cudzích jazykov frekventoval pomerne často a z nášho pohľadu spĺňal aj požiadavku na efektívnu prácu s učebnicou na hodinách ruského jazyka. Vychádzame najmä z učebnice Ruština (Dekanová – Ondrejčeková, 2008).

V prvej časti lekcie sa prezentuje východiskový text. Môže to byť text monologický alebo dialogický, resp. kombinovanie monologického a dialogického textu.

V druhej časti sa uvádza nová slovná zásoba. Môže sa prezentovať vo forme rusko-slovenského slovníka, ale môže to byť aj zoznam nových slov a slovných spojení z východiskového textu, ku ktorým študenti dopĺňajú príslušné ekvivalenty v slovenčine (predpokladom je samostatná práca so slovníkmi).

V tretej časti sú formulované otázky, v rámci ktorých sa overuje porozumenie východiskového textu.

Vo štvrtej časti sa vysvetľuje gramatika. Gramatické učivo je usporiadané prehľadne v tabuľkách. V rámci lekcí je podávané metódou postupnosti a vo veľkej miere zabezpečuje efektívne osvojenie si paradigmy preberaných gramatických javov v lekcií.

V piatej časti lekcie sa uvádza sústava cvičení, zameraných na osvojovanie si gramatiky, lexiky; veľmi vhodné sú aj situačné cvičenia, ktorých cieľom je jednak precvičenie gramatických javov a upevňovanie novej lexiky, jednak podporujú rozvíjanie komunikatívnych zručností. Dôležitou súčasťou cvičení sú aj prekladové cvičenia. Najmä v prekladových cvičeniach z materinského do cudzieho jazyka sa overuje nielen osvojenie si novej lexiky, ale znalosť paradigmy a syntaktických konštrukcií.

V závere lekcie sa uvádzajú doplnkové texty. Sú to texty kulturologické, niekedy i odborné, resp. úryvky diel. Môžu byť monologické, dialogické, pôvodné aj adaptované atď. Tieto texty učiteľ často zadáva na samostatnú (domácu) prípravu študentom.

1.1 Učebnicové texty určené na nácvik čítania

Uvedieme definíciu pojmu text podľa Encyklopédie jazykovedy (1993, s. 452): „*Text je jazykovo-tematická štruktúra so zámerným usporiadaním výpovedí, ktorou sa vyjadruje relatívne uzavretý myšlienkový kontext.*“ ... „*sémantický aspekt textu je v tom, že text má vždy istý obsah, istý odraz vo vedomí človeka; pragmatický aspekt sa manifestuje závislosťou textu od adresáta, od situácie a rozličných momentov.*“

Z hľadiska výberu a zostavovania učebnicových textov má veľký význam práve uvádzaný pragmatický aspekt, čiže zohľadnenie vekovej, vedomostnej, ale aj jazykovej úrovne študentov.

1.1.1 Štylistické zaradenie textov

Keď vychádzame z obsahového zamerania textov určených na čítanie, môžeme ich členiť podľa príslušnosti k jednotlivým štýlom.

V rámci **náučného štýlu** sa v učebniciach pre gymnázia frekventujú najmä texty populárno-náučné, v ktorých sa prezentujú poznatky z rôznych vedných odborov prístupnou, pútavou a zaujímavou formou.

Osobitne vyčleňujeme *texty* kulturologické, resp. krajinovedné (kultúra, história, geografia a i.), ktoré tiež možno zaradiť k populárno-náučným.

Z tohto štýlu sa v učebniciach uvádzajú aj **odborné texty**. Tieto sú však určené skôr adresátom – študentom stredných odborných škôl (podľa jednotlivých špecializácií).

Z textov **umeleckého štýlu** môžu byť v učebniciach pre gymnázia zaradené úryvky prozaických, dramatických, prípadne i básnických diel. K nim sa zvyčajne pripája aj informácia o živote a tvorbe príslušného autora. Tieto texty môžeme už zaradiť k literárno-vedným (súčasť náučného štýlu).

1.2 Postup práce s textom

Prácu s textom môžeme rozčleniť na tri fázy:

Prvou fázou je prezentácia textu. Ak sa text prezentuje ústnou formou, formujú sa zručnosti počúvania s porozumením. Ak je text písomný, študenti by si ho mali prečítať celý, mali by sa v ňom zorientovať a pochopiť podstatu a obsah textu.

Druhou fázou je spracovanie textu – tu možno pristúpiť k výkladu (prekladu) neznámych slov, analyzovať používané tvary slov, resp. aj zafixovať používanie niektorých konštrukcií.

Tretia fáza je najnáročnejšia. Ide o nácvik vlastnej produkcie textu, kedy študent vytvára analogický text v ústnej alebo písomnej podobe.

1.3 Text ako východisko pri rozvíjaní receptívnych, produktívnych a translačných komunikatívnych zručností

K receptívnym zručnostiam radíme počúvanie s porozumením a čítanie s porozumením.

K produktívnym zručnostiam radíme ústny prejav (hovorenie) a písomný prejav.

K translačným zručnostiam radíme preklad a tlmočenie.

1.3.1 Rozvíjanie receptívnych zručností

Pri počúvaní získavame informáciu od partnera alebo zisťujeme jeho cieľovú orientáciu (porov. A. A. Akišinová – O. J. Kagan, 2008).

R. Choděra (2006, s. 76) vyčleňuje pri počúvaní nasledujúce kategórie:

- „a) orientačné počúvanie;
- b) selektívne počúvanie;
- c) kurzorické, letmé počúvanie;
- d) totálne, intenzívne, pozorné, detailné počúvanie“.

Hranice medzi týmito kategóriami nie sú vždy presne stanovené a menia sa podľa situácie.

Počúvanie môže byť **priame** (v prítomnosti hovoriaceho) alebo **nepriame**, ktoré má dve podoby, podľa toho, či ide o počúvanie práve prebiehajúceho hovoreného prejavu (telefónny rozhovor, počúvanie rozhlasu atď.) alebo o počúvanie zo záznamu.

Základom počúvania je **technika počúvania** (smeruje k formám, výrazom) a **technika porozumenia** (smeruje k obsahu, výrazom, zmyslom) hovoreného prejavu.

Počúvanie má priamy vzťah k hovoreniu a nepriamy vzťah k čítaniu a písaniu. Počúvanie má priamy vzťah k hovoreniu a nepriamy vzťah k čítaniu a písaniu. Počúvanie je univerzálnym prostriedkom jazykového nácviku všetkých zručností. Je úzko prepojené s učivom a metódami. Slovnú zásobu si najlepšie študenti osvoja tak, že najskôr počúvajú jej zvukovú stránku (porov. Choděra, 2006, s. 77).

PaedDr. Jana Palenčárová, PhD (www.vsm.sk/files/forum/126-12429-6-pocuvanie.doc, 16. máj 2010) konštatuje, že „*počúvanie je najfrekvencovanejšou, ale zároveň aj najzanedbávanéjšou komunikačnou zručnosťou, čo sa týka množstva času venovaného jednotlivým komunikačným zručnostiam*“.

Pri počúvaní treba dbať na vedomosti a zručnosti študentov, a teda treba rozvíjať nasledovné vedomosti:

- „a) **technické** – využíva sa imitácia, trénujú sa rôzne zvukové páry, vyberajú sa z textu známe slovíčka;
- b) **jazykové** – rozvíja sa chápanie, porozumenie, memorovanie; taktiež sa používa časté počúvanie a rozprávanie;
- c) **rečové** – rozvíja sa znalosť dešifrovať zvukové signály, čiže vzťahy medzi zvukmi a zmyslami;
- d) **komunikačné** – schopnosť pochopiť zvukový pokyn hovoriaceho („autorskú pozíciu“), vedieť určiť svoju cieľovú pozíciu počúvania a jej realizáciu v počúvaní“ (Akišinová - Kagan, 2008, s. 83).

1.3.2 Rozvíjanie produktívnych zručností

A. A. Akišinová – O. J. Kagan (2008, s. 64) hovorenie definujú takto: „*Hovorenie je ústny, produktívny druh rečovej činnosti, výsledkom ktorej dosahujeme ciele, kladené na partnera.*“

E. I. Driomovová (2001, s. 119) uvádza nasledovnú definíciu: „**Hovorenie** je druh rečovej činnosti, ktorý sa realizuje vtedy, keď vzniká potreba komunikácie medzi dvoma alebo niekoľkými partnermi. Na proces hovorenia vplývajú tieto faktory: cieľ komunikácie (želanie získať informáciu, poradiť, potvrdiť a pod.), sociálno-komunikatívne roly partnerov (pokročilý a začiatočník, učiteľ a študent), vzťahy medzi partnermi (oficiálne, priateľské, príbuzenské, neutrálne), téma komunikácie, čas a miesto stretnutia a mnohé iné“. (preklad V. H.)

Pre študenta je veľmi dôležité naučiť sa hovoriť v cudzom jazyku, pretože bez tejto zručnosti sa cudzí jazyk učil zbytočne. Pomocou rozprávania študent dokáže vyjadriť svoje pocity, myšlienky a pod. Je spôsobilý viesť rozhovory na rôzne témy z každodenného života, môže sa realizovať pri rôznych rečových činnostiach. Je preto podstatné, aby sa na túto rečovú činnosť, resp. zručnosť zvlášť prihliadalo a kládol sa na ňu dôraz.

A. A. Akišinová – O. J. Kagan (2008, str. 65) vyčleňujú 4 znalosti pri výučbe hovorenia:

- „a) **technické** – artikulácia, spojenie významu slova s artikulátnou realizáciou;
 - Imitácia, znalosť mechanizmu získania potrebného zvuku, intonácie. Pohyblivosť artikulátného aparátu, znalosť rytmu;
- b) **jazykové** - význam slov, gramatické formy;
 - Analýza slov a foriem, opakovanie, memorovanie;
- c) **rečové** - vzťahy rečových modelov a situácii;
 - Prehrávanie mnohých situácii s používaním daných modelov – automatizácia;
- d) **komunikatívne** - vzťahy výberu frázy s cieľom vyjadriť sa.
 - Riešenie problémov a úloh, dohad, reakcie, a pod.“ (preklad V. H.)

Podľa počtu ľudí ktorí spolu komunikujú, resp. ktorí sa zapájajú do rozhovoru môžeme rozprávanie členiť na **monológ, dialóg a polyológ**.

Monológ je rozprávanie jednej osoby.

Dialóg je prehovor dvoch osôb.

Polyológ je rozhovor troch a viacerých osôb.

Ďalšou veľmi dôležitou produktívnou zručnosťou je písanie.

J. Hendrich (1988, s. 236) definuje písomný prejav takto: „*písomný prejav je aktívna rečová zručnosť, ktorá sa používa na vyjadrenie myšlienkových obsahov v procese komunikácie. Ide teda o rečovú produkciu, o kódovanie obsahu do písomnej podoby jazyka.*“

A. A. Akišinová – O. J. Kagan (2008, str. 118) vyčleňujú nasledovné štyri druhy znalostí a spôsoby rozvíjajúce zručnosť študentov pri písaní.

- a) **technické** – grafické, interpunkčné, ortografické.
 - napísanie písmen, slov a fráz;
- b) **jazykové** – poznanie grafického systému, gramatických štruktúr, lexiky, tvorenia slov;
 - analýza slov a tvarov, memorovanie písania, diktáty, interpretácie;
- c) **rečové** – znalosť používať rečové modely, typické pre písomné typy textov;
 - mnohopočetné napísanie textov s použitím rečových modelov;
- d) **komunikačné** – samostatná reprodukcia myšlienok v rozličných typoch a žánroch textov.

1.3.3 Rozvíjanie translačných zručností

Už od osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia lingvisti používajú jednotný názov pre tlmočenie a prekladanie – **translatológia**. E. Gromová (2003, s. 25) translatológiu definuje nasledovne: “*Translatológia ako náuka o preklade sa člení na dejiny prekladu, teóriu tlmočenia, prekladateľské porovnávacie štúdiá, didaktiku prekladu a tlmočenia a kritiku prekladu*“.

Predmetom skúmania translatológie je **preklad (translát)**, ale aj **translačný proces** (porov. Dekanová, 2008, s. 24). Autorka súhlasí s ponímaním nitrianskej prekladateľskej školy, a chápe „*preklad ako prekódovanie jazykového textu pri ktorom sa vytvára nová jazyková podoba a štylistický tvar. Je prechodom textového invariantu z jedného textu do druhého, pričom sa predpokladá maximálne rešpektovanie výrazových a významových vlastností (informácií) originálu*“.

E. Dekanová (2008, s. 24) však definuje preklad v súlade s ruskou teóriou prekladu nasledovne: „*Preklad ako druh jazykového sprostredkovania, pri ktorom sa v cieľovom jazyku vytvára text lingvistický a obsahovo adekvátny s originálom*“.

Je dôležité, aby text originálu bol s cieľovým textom v súlade, to znamená, že prekladateľ musí udržať adekvátnu obsahovú aj štylistickú rovinu.

Pri rozvíjaní translačných zručností je potrebné, aby sa študenti oboznámili s rôznymi spôsobmi translačnej činnosti, teda musia sa naučiť, akými spôsobmi môžu meniť text, do akej miery ho môžu modifikovať, ako môžu riešiť problémy ktoré počas prekladania, resp. tlmočenia môžu nastať a pod. Jedným z najzávažnejších problémov je tzv. pojem **nepreložiteľnosti**. „*Nepreložiteľnosť istých prvkov textu je možná, ak prekladateľ nenachádza adekvátne vyjadrenie niektorých významov v origináli, ale text ako celok je v podstate preložiteľný*“ (Dekanová, 2009, s. 20). Je logické, že texty pri preklade nemôžu presne korešpondovať, hlavne ak sa vo východiskovom texte vyskytujú špecifické reálie alebo pojmy typické pre kultúru inej krajiny. Avšak fakt, že niektoré slová, ktoré nie sú nositeľmi informácie budú vynechané, neznamená, že preklad nie je adekvátny s originálom.

Ďalšie dôležité otázky v preklade sú **ekvivalencia, adekvátnosť a optimálnosť**.

Ekvivalenciu môžeme rozdeliť na **jazykovú, textovú, štylistickú a paradigmatickú**.

- a) Jazyková ekvivalencia – ekvivalentnosť na úrovni foném a grafém, morfém, slova, syntagmy, frázy, vety, t. j. rovnorodosť prvkov vo fonetickej, morfolologickej, syntaktickej a lexikálnej rovine;
- b) Textová (syntagmatická) ekvivalencia – sa zakladá na možnosti výberu výrazových prostriedkov a ich usporiadania v texte;
- c) Štylistická (translačná) ekvivalencia - spočíva v tom, že prvky originálu sa nahrádzajú v preklade tak, aby v invariantnej zhode ich významy smerovali k výrazovej identite;
- d) Paradigmatická ekvivalencia – je ekvivalencia prvkov v rovine štýlu a súvisí so systémom výrazových prostriedkov (Dekanová, 2009, ss. 20-21).

Požiadavka adekvátnosti nemá maximálny, ale optimálny charakter. Preklad musí optimálne zodpovedať určitým podmienkam a úlohám, môže byť adekvátny aj vtedy, keď

je cieľový text ekvivalentný s východiskovým iba v jednej zo semiotických rovín alebo v jednom z funkčných parametrov. Môže sa však aj stať, že niektorá časť alebo časti textu nie sú ekvivalentné, ale preklad ako celok je adekvátny (E. Dekanová, 2008, s. 27).

Dôležité je tiež si uvedomiť a oboznámiť sa s rôznymi typmi posunov pri prekladaní. Medzi tieto posuny patria **výrazové posuny a transformácie v preklade**. Výrazové postupy môžu byť *konštitutívne* (do popredia vystupuje lingvistický aspekt) *alebo individuálne* (do popredia vystupuje interpretačný aspekt) (E. Dekanová, 2008, s. 27).

1.4 Typológia cvičení k textu

V odbornej didaktickej literatúre sa vyčleňujú tri typy cvičení k textu: a) predtextové, b) textové, c) potextové (porov.: A. A. Akišinová – O. J. Kagan, 2008, ss. 42 - 43).

a) Predtextové cvičenia

- Uvádza sa slovná zásoba (R-S - slovník), paradigma slov;
- Komunikatívne zručnosti – cvičenia stimulujúce záujem o text, formulácia problémov – v týchto cvičeniach sa formulujú ciele čítania, resp. počúvania, *Прочитайте, (прослушайте), чтобы найти ответ на вопрос* atď.

b) Textové cvičenia

- Analýza paradigmy a významu slov priamo v texte, otázky zamerané na jeho porozumenie;
- Komunikatívne zručnosti – v týchto cvičeniach žiaci čítajú (počúvajú) úryvky textu a analyzujú (alebo prekladajú) náročné časti. Zaraďujú sa aj otázky zamerané na porozumenie textu. Rozvíjame nimi zručnosti čítania (počúvanie), napr. *Что говорится о...*

c) Potextové cvičenia

- Otázky zamerané na kontrolu pochopenia celého textu, prerozprávanie;
- Komunikatívne zručnosti – v týchto cvičeniach sú otázky zamerané na pochopenie celého textu. Slúžia na rozvíjanie zručností čítania, napr. *Найдите ответы на вопросы...* Je tu tiež analýza textu z hľadiska jeho logickej a žánrovej štruktúry. Situačné cvičenia v ktorých sa používajú údaje

z textu. Nájde tu aj cvičenia na vytvorenie samostatného textu s použitím modelového textu. (preklad V. H.)

Okrem spomenutých typov cvičení existujú aj ďalšie. Učiteľ by mal vybrať také druhy cvičení, ktorými by svojich žiakov zaujal, udržal ich pozornosť a v dostatočnej miere ich prostredníctvom vybraných cvičení naučil nové učivo, resp. upevnil alebo zopakoval naučené učivo.

A. A. Akišinová – O. J. Kagan (2008, ss. 43 - 44) formulujú zadania k týmto cvičeniam nasledovne:

- „- vymyslieť názov textu tak, aby zaujal;
- vytvoriť reklamu textu tak, aby si čitatelia chceli prečítať text, resp. si kúpiť knihu, pozrieť film a pod.;
- prerozprávať vypočutý text alebo prečítaný text čo možno najpresnejšie; pritom sa rozvíjajú zručnosti presného zapamätania si slov partnera (autora);
- prerozprávať text s použitím rôznych rečníckych otázok a odpovedí na ne;
- preroprávať text emocionálne, suchopárne, komorne, logicky a pod.;
- dialogizovať text;
- analyzovať text a vyčleniť primárne a sekundárne myšlienky;
- zaradiť prácu s obrázkami“. (preklad V. H.)

Výber cvičení samozrejme závisí od učiteľa. Hlavné je, aby svojich študentov zaujal, aby im tým uľahčil prácu s textom. Okrem spomenutých cvičení môže učiteľ vymyslieť veľa iných zaujímavejších, resp. produktívnejších cvičení. Môže použiť aj rôzne doplnkové materiály, napr. rôzne technické pomôcky, predmety a pod.

2. Model vyučovacej hodiny ruského jazyka ako cudzieho

Základnou stavebnou jednotkou triednohodinového systému je **vyučovacia hodina**.

J. Velikanič (1978, s. 258) ju chápe ako: „...*takú organizačnú formu vyučovania, pri ktorej učiteľ pracuje v presne vymedzenom čase so stálou skupinou žiakov (triedou) v učebni, ktorá je pre túto triedu vyhradená, pracuje tu podľa stabilného rozvrhu hodín, využíva pritom vhodné metódy a prostriedky, aby dosiahol stanovené vzdelávacie a výchovné ciele pri rešpektovaní didaktických princípov.*“

E. Petlák (2004, s. 172) definuje vyučovaciu hodinu nasledovne: „...*je to relatívne uzavretá jednotka vyučovacieho procesu, ktorá sa skladá z viacerých častí – článkov tvoriacich štruktúru vyučovacej hodiny.*“

Vyučovacia hodina na základných a stredných školách trvá 45 minút. Ak po sebe nasledujú dve a viac vyučovacích hodín z rovnakého vyučovacieho predmetu po sebe, hovoríme o **vyučovacej jednotke**, napr. dve po sebe nasledujúce vyučovacie hodiny ruského jazyka sa nazývajú vyučovacou jednotkou ruského jazyka.

Väčšina našich škôl má rovnakú, resp. veľmi podobnú štruktúru vyučovacej hodiny:

1. zápis do triednej knihy;
2. individuálne skúšanie 2 – 3 žiakov pri tabuli;
3. výklad nového učiva;
4. zhrnutie učiva;
5. zadanie domácej úlohy žiakom (Petlák, 2004, s. 172).

Po vyskúšaní žiakov by mal učiteľ motivovať žiakov k štúdiu ďalšej preberanej témy. Dosiahne to napríklad uvedením problému a žiaci spoločným úsilím hľadajú riešene problematiky, alebo učiteľ uvedie nejakú zaujímavú príhodu, niečo čo žiakov zaujme a pritiahne ich pozornosť. Tým, že učiteľ správne motivuje žiakov na začiatku hodiny, má zaručenú polovicu úspechu.

V závere vyučovacej hodiny učiteľ zhrnie učivo, zvyčajne sám alebo pomocou jednoduchých opakujúcich otázok, a zadá študentom domácu úlohu.

Aby však učiteľ niečo svojich študentov naozaj naučil, je potrebné, aby používal efektívne pomôcky. Treba ich obmieňať, aby hodiny neboli len mechanickým podávaním informácii, ale aby boli zaujímavé a do istej miery aj zábavné. Medzi takéto pomôcky patria v dnešnej dobe DVD, resp. CD prehrávače, to znamená, že učivo možno spestriť a rozšíriť prostredníctvom filmov, ale aj audionahrávok. Študent si učivo najlepšie zapamätá, ak si o danej téme sám vyhľadáva informácie alebo keď sa aktívne zapája do problematiky.

Dôležitá je aj **spätná väzba**. Teda reakcie žiakov, upútanie ich pozornosti, schopnosť porozumieť učivu a následne ho uplatniť.

Vyučovacia hodina by nemala byť náhodná, živelná, ani nemenná, univerzálna. Vyučovací proces by mal mať určitú postupnosť činností, ktorú I. Turek (2008, s. 296) nazýva **didaktickým cyklom**:

- „ 1. sformulovanie cieľov vyučovacieho procesu a ich prijatie žiakmi;
2. aktualizácia (zopakovanie) osvojeného učiva, ktoré má súvislosť s novým učivom;
3. osvojovanie nového učiva;
4. jeho upevnenie a prehĺbenie;
5. kontrola výsledkov vyučovacieho procesu;
6. zabezpečenie domácej prípravy žiakov“ (Turek, 2008, s. 296).

Ďalšie členenie uvádzame podľa M. I. Driomovovej (2001, s. 39-43), pričom ho čiastočne parafrázujeme a doplníme.

Organizácia začiatku hodiny, alebo uvedenie do jazykového prostredia (2-3 min.)

V tejto etape učiteľ pomáha študentom aby sa zapojili do práce v cudzom jazyku. Začiatok vyučovacej hodiny obyčajne pozostáva z niekoľkých častí. Ich obsahové zameranie sa modifikuje podľa jazykovej kompetencie žiakov. V tejto časti vyučovacej hodiny učiteľ používa štandardné postupy: pozdrav, oboznámenie so štruktúrou hodiny, rozhovor o bežných udalostiach a podobne. Na začiatku učiteľ používa len 2-3 zdvorilostné frázy: «Здравствуйте! Доброе утро!» a pod., neskôr k nim pripája ďalšie frázy napr.: «Как ваши дела? Как вы поживаете?» a pod., pričom predpokladá aj reakciu žiakov.

Kontrola domácej úlohy (5-7 min.)

V tejto časti vyučovacej hodiny učiteľ kontroluje, či si študenti vypracovali určenú domácu úlohu. Úlohu môže kontrolovať aj ústne: učiteľ kladie otázky, študent na ne odpovedá; študent môže sám prečítať domácu úlohu. Vyučujúci ju môže skontrolovať aj v rámci skúšania, kedy sa jeho otázky týkajú témy a náplne domácej úlohy.

Príprava k aktívnej učebno-vzdelávacej činnosti, t.j. k hlavnej časti hodiny

(2-3 min.)

Toto je dôležitá časť vyučovacej hodiny, pretože jej hlavnou úlohou je aktivizovať študentov a pripraviť ich na recepciu nového učebného materiálu. Môže pozostávať z navádzajúcich alebo rečníckych otázok, napr. „Внимание, посмотрите пожалуйста, на доску. Прочитайте, пожалуйста, название темы следующего урока.“ Tieto frázy sa používajú každú hodinu a pripravujú študenta na prácu s novým materiálom.

Výklad nového učiva a formovanie nových rečových zručností (10-15 min.)

Nové učivo zvyčajne vysvetlí učiteľ, ale môže ho zadať študentom aj na samostatné vypracovanie úloh podľa učebnice.

Prvotná kontrola porozumenia nového učiva (5-15 min.)

Kontrola porozumenia učiva sa realizuje prostredníctvom rôznych cvičení na danú tému v rámci nového učebného materiálu. Tým, že študenti reagujú alebo nereagujú na učiteľove otázky, resp. vedia či nevedia vypracovať úlohy z cvičení, sa učiteľ presvedčí, či pochopili učivo a či sa v ňom dokážu adekvátne orientovať. Podľa reakcií žiakov sa rozhodne, či bude nasledujúcu hodinu venovať novej téme, resp. pokračovať v téme alebo či sa bude musieť k vysvetľovanému učivu vrátiť a znovu ho vysvetliť. (preklad V. H.)

2.1 Typy vyučovacích hodín – štruktúra

M. I. Driomovová (2001, s.38) vyčleňuje päť základných typov vyučovacích hodín:

- „1) hodina formulovania témy a a upevňovanie zručností (70 % hodín tohto typu);
- 2) hodina upevňovania a zdokonaľovania rečových zručností a návykov;
- 3) hodina zovšeobecnenia, systematizácie a rozvoja rečových zručností a návykov;

- 4) hodina kontroly, hodnotenia a korekcie vedomostí, zručností a návykov (kontrolné a laboratórne práce)“. (preklad V. H.)

2.1.1 Model vyučovacej hodiny

Každá vyučovacia hodina má svoj systém a model. Každá hodina sa realizuje v cudzom jazyku. Výnimkou je vysvetľovanie učiva, hlavne gramatiky, preklad slovíčok, ktoré žiaci nepoznajú a pod. Výber jazyka, pravdaže, závisí od jazykovej kompetencie študentov.

A. A. Akišinová – O. J. Kagan (2008, ss. 208-209) vyčleňujú takýto model vyučovacej hodiny:

„ 1. začiatok vyučovacej hodiny

- ~ učiteľ kladie svojim študentom úvodné otázky typu: „Как ваши дела?“, „Что у вас нового?“ „Какие новости?“ a pod. Učiteľ ich kladie podľa možnosti každému žiakovi (poznáme, že v triede s počtom študentov dvadsať a viac nie je reálne, aby mu všetci študenti odpovedali);

2. počúvanie

- ~ aj učiteľ porozpráva, čo má nové a pod. ide hlavne o to, aby študentov pripravil na komunikáciu v cudzom jazyku;

3. hlavná časť hodiny

- ~ táto časť hodiny sa člení väčšinou na tri fázy:
- a) výklad nového učiva prostredníctvom textu (dialóg, monológ alebo skupinový rozhovor). Cieľom učiteľa je, aby študenti pochopili text. Ich úlohou je čítať text, rozprávať, počúvať, a potom im učiteľ kladie otázky, napr.: „Сколько человек разговаривает?“, „Кто говорит?“, „Какое ваше отношение к услышанному?“ a pod.
 - b) v druhej fáze hlavnej časti hodiny sa učiteľ venuje novej lexike a gramatike. Paradigmata slova ilustruje viacerými príkladmi, uvádza aj príklady na použitie slova v rôznych konštrukciách.

- c) V poslednej fáze sú zaradené rôzne druhy cvičení, napr. gramatické, situačné, komunikatívne a i.

4. **nácvik čítania a písania**

- ~ učiteľ formuluje cieľ čítania, napr.: для доклада вам нужна информация о... Найдите её в тексте. a pod.;
- ~ Zadáva študentom na čítanie autentické texty;
- ~ Pri nácviku písania študentom zadáva tému na samostatný písomný prejav.

5. **zhrnutie výsledkov hodiny**

- ~ učiteľ formou otázok zisťuje, či splnil čiastkové ciele. Klade študentom otázky typu: „Что нового вы узнали?“, „О чём мы говорили?“ a pod.“ (preklad V. H.)

Poznámka: niektoré konštalácie A. A. Akišinovej – O. J. Kagana sme doplnili.

2.1.2 Klasifikácia didaktických pomôcok:

Na vyučovaní učiteľ používa rôzne didaktické pomôcky. Je veľmi dôležité, aby ich vyučujúci obmieňal, aby bola vyučovacia hodina zaujímavá a efektívnejšia. Sú to všetky pomôcky, materiály, ktoré určitým spôsobom znázorňujú, objasňujú, vykresľujú a rýchlejšie a komplexnejšie pomáhajú študentom osvojiť si učivo.

Uvádzame klasifikáciu didaktických pomôcok podľa E. Petláka (2004, s. 183) a čiastočne ju modifikujeme.

1. učebné pomôcky

- a) Originálne predmety reálnej skutočnosti:
 - Prírodniny: upravené, neupravené;
 - Výrobky: vzorky výrobkov, prístroje, umelecké diela a i..;
 - Javy a deje: fyzikálne, chemické, biologické a i.;
- b) Zobrazenia znázornenia predmetov a skutočnosti:
 - Modely: statické, funkčné, stavebnicové;
 - Zobrazenia priame: školské obrazy, fotografie, mapy;

- Prezentované pomocou didaktickej techniky: statické, dynamické;
 - Zvukové záznamy: magnetické, optické;
- c) Textové pomôcky:
- Učebnice: klasické, programované;
 - Pracovné materiály: pracovné zošity, študijné návody, zbierky úloh, tabuľky, atlasy;
 - Doplnková pomocná literatúra časopisy, encyklopédia;
- d) Programy prezentované didaktickou technikou:
- Televízne, rozhlasové;
 - Počítačové programy;

2. technické vyučovacie prostriedky

- a) **Auditívna technika:** magnetofóny, rozhlas;
- b) **Vizuálna technika:** dataprojektor, meotar;
- c) **Audiovizuálna technika:** film, videorekordér, multimedialne systémy;
- d) **Riadiaca a hodnotiacia technika:** spätnoväzobné systémy, výučbové počítačové systémy, trenažéry, stimulátory;

3. organizačná a reprografická technika

- fotolaboratórium, kopírovacie a rozmnožovacie stroje, počítače a počítačové siete, databázové systémy...

4. výučbové priestory a ich vybavenie

- štandardná učebňa, učebňa so zariadením pre reprodukciu audiovizuálnych pomôcok, odborné učebne, laboratórne učebne, dielne, telocvične, dramatické sály...

5. vybavenie učiteľa a žiaka:

- písacie potreby, kresliace a rysovacie potreby, kalkulatory, notebooky, pracovný odev...

Každá z didaktických pomôcok má svoju funkciu. Okrem funkcie lepšieho pochopenia učiva, osvojenia si ho majú tieto pomôcky aj iné funkcie, napríklad:

- „ ~ **motivačná** – takéto pomôcky motivujú študentov, vzbudzujú ich záujem o štúdium a pomáhajú pri samoštúdiu;
- ~ **informatívna** – informujú žiaka o tom, ako chápe učivo, spresňujú proces jeho učenia, korigujú predstavy, vedomosti a pod.;
- ~ **formatívna** – prispievajú k rozvoju tvorivej činnosti žiakov, a tým aj k rozvoju myšlienkových operácií a formovaniu zmyslových poznávacích procesov.
- ~ **inštrumentálna** – vďaka týmto pomôckam získava žiak schopnosti, zručnosti a návyky;
- ~ **precvičovacia** – slúžia na precvičovanie získaných vedomostí, na fixáciu učiva;
- ~ **systematizujúca** – slúžia k tomu, aby si žiak systematicky usporiadal učivo a vedomosti;
- ~ **názorná** – didaktické pomôcky pôsobia na zmysly, a tým žiaci získavajú konkrétnejšie a ucelené predstavy o tom čo sa učia;
- ~ **sú zdrojom a nositeľom informácií** – učiteľovo slovo je dopĺňané didaktickými pomôckami;
- ~ **racionálna a ekonomická** – urýchľuje a uľahčuje učenie;
- ~ **uľahčuje prechod od teórie k praxi** – žiak nielen počúva slová, ale aj vidí, experimentuje, manipuluje s vecami;
- ~ **podporuje samoštúdium** – žiak aj sám v mimoškolských aktivitách pracuje na sebe a zdokonaľuje sa v tom, čo sa naučil. Hľadá nové informácie o ktorých sa na vyučovacej hodine naučil“ (E. Petlák, 2004, ss. 184-185).

2.2 Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z ruského jazyka – úroveň B z okruhu kulturolológie

Úroveň B je základnou úrovňou znalosti cudzieho jazyka, a podľa Štátneho pedagogického ústavu by mala byť kompatibilná s medzinárodne uznávanou úrovňou ovládania cudzích jazykov.

Študent rozumie informáciám o známych veciach, s ktorými sa pravidelne stretáva v práci, v škole, vo voľnom čase a pod., pokiaľ sú vyjadrené adekvátnym zreteľným

štandardom reči. Okrem toho sa dokáže vysporiadať so situáciami, ktoré môžu nastať pri cestovaní v krajinách, kde sa daným jazykom hovorí.

Študent vie vytvoriť jednoduchý súvislý text na témy, ktoré dobre pozná alebo ho osobne zaujímajú a dokáže opísať zážitky a udalosti, nádeje, túžby, sny a stručne vysvetliť a odôvodniť svoje názory a plány.

Štátny pedagogický ústav v Bratislave určil nasledovné cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z ruského jazyka úrovne B na rok 2004:

Umelecká kultúra:

Literatúra:

Spisovatelja: Puškin, Lermontov, Gogol', Dostojevský, Tolstoj, Čechov, Šolochov, Solženicyň, Jesenin, Pasternak, Cvetajevová, Bunin.

Literárne diela: Slovo o pluku Igorovom, Eugen Onegin, Medený jazdec, K A.P. Kern, Boris Godunov, Kapitánova dcéra, Rozprávka o cárovi Saltánovi, Plachetnica, Démon, Hrdina našich čias, Revízor, Mŕtve duše, Taras Buľba, Biele noci, Zločin a Trest, Vojna a mier, Doktor Živago, Tichý Don, Osud človeka, Majster a Margaréta, Anna Kareninová, Čajka, Ujo Váňa, Višňový sad, Tri sestri, Váňka, Spať len spať, Mne sa páči, Jeden deň Ivana Denisoviča.

Výtvarné umenie:

Maliari: Rubľov, Repin, Kramskoj, Surikov, Levitan, Serov, Vasnecov, Perov, Ajvazovskij, Chagall.

Diela: Trojica, Ruská krásavica, Portrét Musorgského, Neznáma, Nečakali, Burlaci na Volge, Bojarka Morozová, Zlatá jeseň, Bohatieri, Al'jonuška, Trojka, Trojka, Dievčatko s broskyňami, Kozáci, Deviatá vlna, Ja a dedina.

Hudba:

Hudobní skladatelia: Glinka, Borodin, Rimskij-Korsakov, Musorgskij, Čajkovskij, Prokofiev, Šostakovič, Stravisnkij.

Hudobné diela: Ivan Susanin, Knieža Igor, Sadko, Boris Godunov, Eugen Onegin, Labutie jazero, Spiaca krásavica, Luskáčik, Petruška, Peter a Vlk, Leningradská symfónia, Obrázky z výstavy.

Interpréti: Šaľapin, Obrazcovová, Richter.

Autorská pieseň: Vysockij, Okudžava, Pugačevová.

Balet: Pliseckaja, A.Pavlovová, Ulanovová, Baryšnikov

Divadelné a filmové umenie:

Režiséri a herci: Stanislavskij, Ľubimov, Ejzenštejn, Alexandrov, Tardovskij, Končalovskij, Michalkov, Menšikov, Maškov.

Filmy: Krížnik Potemkin, Andrej Rubľov, Ivanovo detstvo, Osud človeka, Unavení slnkom.

Zberatelia a organizátori kultúrneho života v Rusku:

Mamontov, Morozov, Tretiakov, Ďagilev.

Historická kultúra:

Osobnosti ruskej histórie a politického života: Nestor, Oleg, Vladimír, Jaroslav Múdry, Ivan IV. – Hrozný, Dmitrij Donskoj, Alexander Nevskij, Jurij Dolgorukij, Peter I., Katarína II., Suvorov, Kutuzov, Lenin, Stalin, Žukov, Gorbačov, Jeľcin.

Udalosti: Kyjevská Rus, prijatie kresťanstva, tatárska nadvláda, bitka na Kulikovskom poli, Moskovská Rus, impérium Romanovcov, Vlastenecká vojna v r. 1812, povstanie dekabristov 1825, Októbrová revolúcia 1917, Veľká vlastenecká vojna, prestavba.

Geografická kultúra a umelecko – historické pamiatky miest:

Pohoria, jazerá, rieky, polostrovy, ostrovy: Ural, Kaukaz, Altaj, Volga, Jenisej, Don, Neba, Angara, Lena, Ob, Irtyš, Amur, Bajkal, Onežské a Ladožské jazero, Kamčatka, Čukotka, Krym, Sachalin, Kurily.

Nové a staré názvy veľkých miest a oblastí: Moskva, Petrohrad, Leningradská oblasť, Nižný Novgorod, Jekaterinburg, Volgograd, Kolomenskoje, Zolotoje Koľco, Sergijev Posad – Zagorsk, Chrám Pokrova na Nerli, Novgorod, Vladivostok, Murmansk, Jasná Poľana, Petrodvorec, Cárské Selo.

Pamiatky Moskvy a Petrohradu:

MOSKVA: Chrám Vasilija Blaženého, Kremel', Červené námestie, Veľké divadlo, Malé divadlo, Divadlo Obrazcova, Tretiakovská galéria, MGU, Šeremetievo 2, Lužniki, Puškinovo múzeum výtvarného umenia, Ostankino, Arbat, Novodevičij cintorín a kláštor, Divadlo na Taganke, Chrám Krista Spasiteľa, moskovské metro, Puškinov pamätník.

PETROHRAD: Medený jazdec, Ermitáž, Zimný palác, Alexandrovský stĺp, Petropavlovská pevnosť, Ruské múzeum, Nevský prospekt, Isaakijejský chrám, Piskarevský cintorín, Letný sad, Mariinské divadlo, Admiralita.

Lingvokultúra:

Pojmy: Matrioška, chochloma, palechská škatulka, žostovské podnosy, dymkovská hračka, pavlovská šatka, sarafan, ušanka, balalajka, samovar, bliny, boršč, peľmene, šči, kvas, maslennica, roždestvo, pascha, novosel'je, Trojica, „báňa“, trojka, sputnik, lunochod, biele noci, kopejka, rubel', peredvižniki, koníček-hrbáčik, sedemmíľové čižmy, skatert'-samobranka, šapka – nevidimka, Ivanuška Duračok, sestrička Al'onuška, Koščej Nesmrteľný, Vasilisa Prekrásna (Premúdra), lietajúci koberec, ZAGS, MCHAT, ZSSR, SNŠ, „Sovremennik“, hviezdne mestečko, Ruská federácia, Štátna дума, glasnosť, prestavba.

PRAKTICKÁ ČASŤ

V praktickej časti sa venujeme rôznym typom cvičení, ktorými budeme rozvíjať jednotlivé lingvistické kompetencie študentov.

Táto časť bakalárskej práce je venovaná študentom tretieho ročníka stredných škôl, kde sa ruský jazyk vyučuje ako povinne voliteľný predmet. Vyučovacie hodiny trvajú 45 minút. V triedach je priemerne do pätnásť študentov, ktorý sa ruský jazyk učia tretí rok.

Jednotlivé cvičenia sme rozdelili podľa troch typov cvičení, a to na predtextové, textové a potextové. Ku každému cvičeniu pridávame jeho stručný popis, ktorý pozostáva z informácií o tom, ako konkrétne cvičenie použijeme v praxi na vyučovacej hodine.

3. Práca s textom – Экскурсия в Кремль

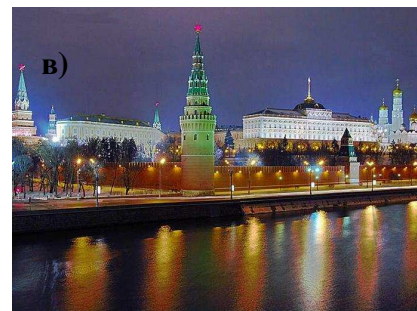
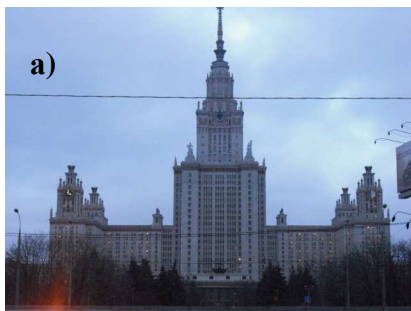
3.1. Prvá vyučovacia hodina (45 minút)

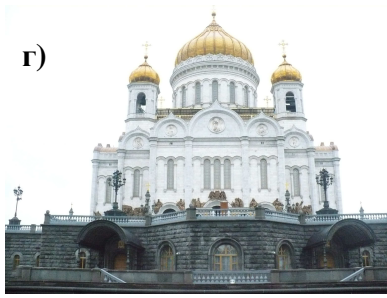
a) Predtextové cvičenia (Предтекстовые задания)

Tieto cvičenia použijeme následne po preverení znalostí študentov, teda po ústnom alebo písomnom skúšaní.

Cvičením č. 1.1 chceme dosiahnuť rozvoj rečových zručností a taktiež preveriť kulturologické vedomosti študentov. Na toto cvičenie z hodiny vyčleňujeme 10 minút. Študenti budú pracovať individuálne, vyučujúca formou otázok navádza študentov aby splnili zadanie.

Задание 1.1 Какие достопримечательности изображены на картинках?

Cvičenie č. 1.2 je koncipované na rozvíjanie zručností hľadania slov a slovných spojení v slovníku, resp. v texte. Venujeme mu taktiež 10 minút z vyučovacej hodiny. Študenti sú najskôr oboznámení so zadaním cvičenia a potom môžu pracovať. Pracujeme znovu individuálne, pričom takmer každý študent povie svoj variant, ktorý do cvičenia doplnil.

Задание 1.2. Напишите к словам словацкие эквиваленты.

кирпич.....
древний центр.....
старые улицы.....
стена.....
собор.....
палата.....
ансамбль.....

Nasledujú textové zadania, ktoré vychádzajú priamo z prečítaného, resp. vypočutého textu.

2. Textové cvičenia (Притекстовые задания)

V cvičení č. 2.1 pripravujeme študentov na to, aby si vypočuli text prehrávaný z audionahrávky. Text nie je dlhý, je pomerne jednoduchý a sú v ňom použité známe slová a slovné spojenia. Študenti by nemali mať problém ho pochopiť. Text počúvajú so zatvorenou učebnicou, čím rozvíjame ich zmyslové, presnejšie zručnosti a schopnosti počúvania s porozumením. V druhej časti tohto cvičenia rozvíjame aj komunikačné, resp. rečové zručnosti a to tým, že úlohou študentov je zopakovať text vlastnými slovami.

Z vyučovacej hodiny vyčleňujeme 5 minút, počas ktorých sú študenti sústredení na počúvanie a následne na formulovanie vlastných myšlienok.

Задание 2.1 Слушайте текст. О чём идёт речь?

V nasledujúcej časti uvádzame text s ktorým budeme pracovať na hodine. Je to text z učebnice Da, ruština učebnica a cvičebnica (Dekanová – Ondrejčeková, 2008, s. 141)

Cvičenie č. 2.2 je zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností, resp. na precvičenie čítania s porozumením. Študenti sa taktiež učia rýchlo a efektívne hľadať neznáme slovíčka a zdokonaľujú sa pri práci so slovníkom. Na toto cvičenie vyčleňujeme 10 minút, ktoré by mali byť dostatočné na to, aby splnili zadanie.

Задание 2.2 Прочитайте текст, подчеркните незнакомые слова и словосочетания. Выпишите их и подберите к ним словацкие эквиваленты (работа со словарём).

Экскурсия в Кремль

В свободное время я люблю ходить по Москве. Я смотрю на москвичей, слушаю русскую речь.

Москва – очень старый и очень молодой город. Здесь старые узкие улицы и новые широкие проспекты, памятники архитектуры прошлого и современные здания.

Недавно мы ездили на экскурсию в Кремль. Туда и обратно мы ехали на автобусе.

Кремль - это древний центр Москвы. Первые, деревянные, стены Кремля построили в 1156-м году при князе Юрии Долгоруком, основателе Москвы. Позже вокруг Кремля построили стены из белого камня, а потом – из красного кирпича. Всего в Кремле 20 башен. Особенно красивы Спасская башня, Никольская, Троицкая и Боровицкая.

В центре Кремля – древняя Соборная площадь. Она называется так потому, что на ней находятся 3 собора: Успенский, Благовещенский и Архангельский. Здесь же колокольня Ивана Великого, Грановитая палата.

Рядом, на Ивановской площади, находится здание Сената, и ближе к Троицкой башне, рядом, Арсенал.

Мы долго ходили по Кремлю, осматривали белокаменные кремлёвские соборы, кремлёвские дворцы. Я люблю древнюю русскую архитектуру. По-моему, Кремль – один из самых интересных архитектурных ансамблей мира.

V cvičení č. 2.3 rozvíjame komunikatívne zručnosti, presnejšie schopnosti reagovať adekvátne na otázky a na zapamätanie si faktov z počutého a prečítaného textu. Cvičenie obsahuje jednoduché a konkrétne otázky, ktoré sú priamo spojené s informáciami v texte. Cvičeniu venujeme 10 minút, počas ktorých študenti po vyzvaní vyučujúcej odpovedajú na jednotlivé otázky.

Задание 2.3 Ответьте на вопросы.

1. Почему Москва старый и молодой город?
2. Куда ездили студенты на экскурсию?
3. Когда и при ком был основан Кремль?
4. Сколько башен находится в Кремле?
5. Какие башни особенно красивы?
6. Что находится в центре Кремля?
7. Что можно найти на Соборной площади?
8. Что находится на Ивановской площади?
9. Как вы думаете, почему можно сказать, что Кремль – один из самых интересных архитектурных ансамблей мира?

3.2 Druhá vyučovacia hodina (45 minút)

Cvičenie č. 2.4 je zamerané na rozvoj rečových zručností, kedy študenti vlastnými slovami rozprávajú obsah textu. Toto cvičenie sme sem zaradili aj preto, že ním študenti

rozvíjajú svoju pamäť a schopnosť vyjadrovať sa pomocou nových, čerstvo naučených slovíčok. Na cvičenie vyčleňujeme 4 minúty času vyučovacej hodiny.

Задание 2.4 Перескажите текст своими словами, используя новые слова из текста.

V cvičení č. 2.5 sme sa zamerali na vysvetlenie používania pohybových slovies „идти“ a „ехать“ a hlavnom rozdiel v ich použití v ruštine a slovenčine. Naším cieľom je taktiež zistiť, či študenti pochopili a či si osvojili základný rozdiel pri používaní týchto slovies a či vedia významový rozdiel. Na cvičenie vyčleňujeme 5 minút, počas ktorých pracujú študenti samostatne.

Задание 2.5 Дополните глаголы **идти** и **ехать** в правильной форме в настоящем или прошедшем времени.

1. Я в театр с моим другом.
2. Три года назад мы с подругой каждый день по парку.
3. Почему вы не хотите с нами в фитнесцентр каждую пятницу?
4. Пётр на прогулку, но ещё не вернулся.
5. Ольга на соревнование по атлетике.

Ключ: 1) еду; 2) ходили; 3) ходить; 4) ушёл; 5) идёт/шла.

Cvičenie č. 2.6 je zostavené podobne ako cvičenie č. 2.5, ale v tomto sme sa zamerali na rozdiely medzi slovami „ездить“ a „ехать“ a na ich rozdielne používanie a význam. Na cvičenie sme vyčlenili, podobne ako v predchádzajúcom, 5 minút. Žiaci znovu pracujú individuálne, pričom sa rozvíjajú ich jazykové a gramatické znalosti.

Задание 2.6 Вставьте вместо точек глагол **ездить** или **ехать** в нужной форме.

1. Сегодня мы к морю.
2. Почему ты везде на машине?
3. Недавно она в Прагу.
4. По городу я на такси.
5. Вы долго, пока вы нашли здание Сената?

Ключ: 1) едем; 2) едешь; 3) ездил; 4) едешь; 5) едешь.

V cvičení č. 2.7 sme sa zamerali na precvičovanie paradigmy sloviess, teda na správne časovanie sloviess pohybu. Na toto cvičenie sme vyčlenili 7 minút. Študenti budú pracovať samostatne.

Задание 2.7 Дополните в предложениях глаголы в правильной форме в настоящем времени.

Когда я утром ... (выйти) из дома, ... (поворачивать) налево и ... (доходить) до перекрестка. Там я ... (переходить) улицу. Издали я вижу, что 135-й автобус уже ... (подходить). Он ... (довозить) меня до Площади Мира. В автобусе есть свободное место, я ... (садиться) и читаю газету. Когда ... (входить) пожилой человек, я ... (уступать) ему место. На следующей остановке я ... (сходить) и ... (пересаживаться) на трамвай. Я ... (проезжать) только две остановки и буду в центре.

Ключ: выхожу; поворачиваю; дохожу; перехожу; подходит; довозит; сажусь; входит; уступаю; схожу; пересаживаюсь, проезжаю.

Cvičením č. 2.8 chceme u študentov skontrolovať ich schopnosť nájsť v texte vybraný slovný druh, v našom prípade vlastné podstatné mená. Súčasne rozvíjame aj kulturologické, resp. pamäťové zručnosti študentov, pretože ich úlohou je z počutého, resp. prečítaného textu, alebo na základe vlastných vedomostí formulovať nové poznania na základe zadania. Na toto cvičenie sme vyčlenili 8 minút. Študenti môžu pracovať vo dvojiciach.

Задание 2.8 Выпишите из текста «Экскурсия в Кремль» собственные имена существительные и скажите, что вы о них знаете.

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

Cvičenie č. 2.9 je realizované formou hry, kedy je úlohou študentov formou hádaniek nájsť správnu odpoveď, ktorá je prepojená s textom. Týmto cvičením sa snažíme rozvíjať kompetencie študentov adekvátne a pohotovo reagovať na odpovede a zároveň aj kompetencie správnej formulácie otázok. Precvičujeme komunikatívne a rečové zručnosti študentov. Na cvičenie sme vyčlenili 10 minút. Počas cvičenia budú študenti pracovať kolektívne; študenti budú klásť otázky jednému spolužiakovi a ten bude na ne odpovedať jednoslovnými odpoveďami – áno alebo nie.

Задание 2.9 Задумай одно место в Кремле. Используя вопросы, угадай, о чём идёт речь.

Образец: A: (Спасская башня).
B: Находится это здание на Соборной площади?
A: Нет.
B: Это здание – башня?

Posledné cvičenie zo skupiny textových cvičení je zamerané na rozvoj rečových zručností študentov, na ich schopnosť formulovať vlastné myšlienky, názory a postoje.

Cvičenie č. 2.10 je veľmi produktívne z hľadiska tvorivého myslenia a do značnej miery formuje a rozvíja fantáziu študentov. Vyčlenili sme naň 5 minút, počas ktorých študenti pracujú kolektívne, navzájom sa rozprávajú a zdieľajú svoje názory a postrehy. Vyučujúca sa snaží počúvať všetkých, resp. väčšinu študentov počas ich rozprávania.

Задание 2.10 Что в Кремле вам больше всего понравилось? Почему?

V nasledujúcej časti našej praktickej časti bakalárskej práce uvádzame rôzne druhy a typu potextových cvičení, ktoré nie sú priamo spojené s textom.

3. Potextové cvičenia (Послетекстовые задания)

Cvičenie č. 3.1 je zamerané na rozvíjanie gramatických znalostí a komunikatívnych zručností. Cvičenie je koncipované na precvičenie správnej formulácii zápornej odpovede v ruštine. Študenti si upevnia vedomosti o pravidlách správneho tvorenia viet so záporom. Na cvičenie vyčleňujeme 5 minút. Študenti budú pracovať vo dvojiciach.

Задание 3.1 Ответьте отрицательно по образцу:

Образец: А: Вы едете в кино? ... (театр)

Б: Нет, мы едем не в кино, а в театр.

1. Завтра вы поедете с нами в ресторан? ... (в понедельник)
2. Олег поехал в Братиславу? ... (в Кошице)
3. Ты написал письмо из-за того, что ты грустный? ... (нервный)
4. Зузана ушла домой пешком? ... (на машине)

3.3. Tretia vyučovacia hodina (45 minút)

V cvičení 3.2 chceme rozvíjať schopnosti študentov, aby sa rýchlo zorientovali na mape moskovského metra. Počas práce s týmto cvičením požívajú študenti vopred rozdáný printový materiál s mapou metra. Rozvíja sa aj kreativita študentov. Myslíme si že toto cvičenie je veľmi zaujímavé, lebo nie je fádne. Študenti síce pohotovo reagujú, ale nejde o mechanické hovorenie paradigmy slov, ide skôr o istý typ zábavy. Práve preto naň vyčleňujeme 15 minút vyučovacej hodiny. Študenti budú pracovať kolektívne; na jednotlivé otázky odpovedajú po vyzvaní učiteľa, resp. keď nájdú správnu odpoveď.

Задание 3.2 Посмотрите на карту московского метрополитена. Ответьте на вопросы.

1. Куда ехать со ст. Пушкинская до ст. Парк культуры?
2. Сколько пересадок вам нужно сделать со ст. Беляево до ст. Сокольники?
3. Куда ехать со ст. Ясенево до ст. Проспект мира?
4. Можно доехать со ст. Парк Победы до ст. ВДНХ без пересадки?

5. Как более быстро доехать со ст. Тушинская до ст. Третьяковская?
6. Сколько станций метро находится на «Кольцевой линии»?

СХЕМА ЛИНИЙ СКОРОСТНОГО ТРАНСПОРТА МОСКВЫ

Copyright ЗАО "Метрореклам"

V cvičení 3.3 je naším cieľom rozvíjať translačné zručnosti študentov. Krátky text napísaný v slovenskom jazyku je jednoduchý a zostavený z rôznych zdrojov. Študenti

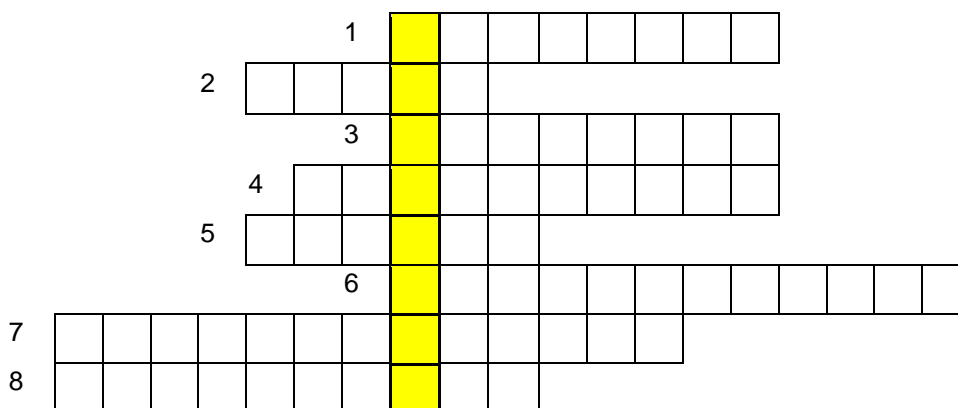
prekladajú jednotlivé vety buď písomne na tabuľu, alebo ústne. Jednotlivé vety si môžu písať z vlastnej iniciatívy do zošita, čo považujeme za vhodné. Na toto cvičenie vyčleňujeme 15 minút. Študenti pracujú individuálne, pričom chyby korigujú samotní študenti a následne učiteľ.

Задание 3.3 Переведите на русский язык.

Bývam v Moskve, hlavnom meste Ruska. V Moskve sa mi najviac páčia kultúrne pamiatky, najmä Kremel'. Osobne mám najradšej Chrámové námestie, pretože sa tam nachádzajú 3 krásne chrámy. Najzaujímavejší je podľa mňa Archangel'ský chrám, v ktorom sú pochovaní ruskí cári a panovníci. Najznámejšia a najzaujímavejšia veža v Kremle je Spasska veža. Prvýkrát začali hodiny na veži odbíjať čas v roku 1625 . V 19. storočí namontovali na vežu 10 zvonov – Kremel'ský orloj. Páči sa mi aj budova Senátu, kde v súčasnosti sídli prezident Ruskej federácie. Môžeme povedať, že Kremel' je a vždy bude mojim najobľúbenejším miestom v Moskve.

Cvičenie č. 3.4 sme zamerali na rozvíjanie pamäti. Zábavnou formou si študenti opakujú a z pamäti vybavujú prečítané a vypočuté fakty z textu. Na toto cvičenie sme vyhradili 12 minút, kedy študenti po výzve učiteľa správne odpovedia a doplnia riadok v tajničke. Študenti pracujú kolektívne.

Задание 3.4 Дополните кроссворд.

1. На Ивановской площади находится, кроме Сената, и здание (1)
2. Самая красивая и самая популярная – Спасская ... (2)

3. Как называется площадь, на которой находятся Архангельский, Благовещенский и Успенский соборы? (3)
4. Как называется палата, находящаяся на Соборной площади? Там парадный тронный зал, она является самым древним гражданским зданием Москвы. (4)
5. «Город в городе», или символ Москвы, без которого Москва бы не была Москвой, а обычным городом. (5)
6. Какие стены соборов Кремля? (6)
7. собор более четырёх веков служил усыпальницей московских князей и царей. Там находится и икона Архангела Михаила. (7)
8. На Соборной площади также находится самая высокая – Ивана Великого. Она имеет высоту 81 метр, и с её вершины можно увидеть Москву в радиусе 24 – 30 км. (8)

Ключ: 1) арсенала; 2) башня; 3) соборная; 4) грановитая; 5) Кремль; 6) белокаменные; 7) Архангельский; 8) колокольня.

4. Práca s textom – Немного из истории Москвы

4.1 Štvrtá vyučovacia hodina (45 minút)

V nasledujúcej časti uvádzame iný text s ktorým budeme pracovať na dvoch vyučovacích hodinách ruského jazyka. Text je úzko spätý s históriou Moskvy a je jednoduchý pre študentov daného ročníka a danej jazykovej úrovne. Uvádzame rôzne typy cvičení s ktorými budeme pracovať. Tieto cvičenia znovu delíme na tri časti, resp. typy cvičení, a to predtextové, textové a potextové cvičenia.

1. Predtextové cvičenia (Предтекстовые задания)

Tieto cvičenia slúžia ako prvotný kontakt so študentmi. Používame ich na prvotnú motiváciu študentov a na to, aby sme ich pripravili na vyučovací proces.

Cvičenie č 1.1 je zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností, resp. na prehĺbenie schopností študentov pohotovo a adekvátne reagovať a vyjadrovať svoje názory. Cvičenie je pomerne voľné, teda študenti do viet môžu doplniť akékoľvek zakončenie, ktoré však

súvisí s témou mesta, resp. mesta Moskvy. Na toto cvičenie sme vyčlenili 5 minút. Študenti budú pracovať individuálne.

Задание 1.1 Закончите предложения.

1. Красивым историческим центром Москвы, или «Городом в городе», является
2. Рядом с Кремлём находится
3. Мы гуляли по Москве почти.....
4. Завтра я хочу узнать немного о, потому что.....
5. Хочешь ты со мной завтра посмотреть ?
6. Мне не хочется всегда ехать, это длится слишком долго.
7. Некоторое время мы будем, и потом мы

V cvičení č. 1.2 sme sa rozhodli preveriť študentov zo znalostí slovies s prefixami. Rozvíjame zručnosti a schopnosti správne zvoliť relevantný variant slovesa. Vyčleňujeme naň 4 minúty, ktoré by mali stačiť študentom na to, aby samostatne vybrali správny tvar slovesa.

Задание 1.2 Выберите надлежащий эквивалент глагола движения с приставками.

1. Саша (вышел - зашёл) из университета.
2. Птица (вылетела - влетела) в комнату.
3. Машина(переехала - приехала) через мост.
4. Миша (подошёл - зашёл) к дому, но не вошёл в него.

Ключ: 1) вышел; 2) влетела; 3) переехала; 4) подошёл.

Cvičenie č. 1.3 nám pomáha zistiť, či študenti správne pochopili používanie prefixov pri slovesách a rozdiely vo význame a používaní. Cvičenie je pomerne jednoduché, napriek tomu majú niektorí študenti problémy s výberom správnej predpony. Vyčlenili sme naň 4 minúty počas ktorých budú študenti pracovať samostatne.

Задание 1.3 Выберите надлежащий эквивалент префикса.

1. Мы любим вечером (по- / за- бегать) по саду.
2. Можешь ты (у- / со- брать) посуду со стола?
3. Дворник (вы- / с- бросить) снег с машины.
4. Мама ребятам (пере - / до- читать) сказку до конца.

Ключ: 1) побегать; 2) собрать; 3) сбросил; 4) дочитала.

Nasledujú textové cvičenia, ktoré vychádzajú priamo z prečítaného, resp. vypočutého textu.

2. Textové cvičenia (Притекстовые задания)

Cvičenie č. 2.1 je prípravou študentov na počúvanie textu s porozumením. Text je pomerne krátky a jednoduchý. Text počúvajú so zatvorenou učebnicou, čím rozvíjame ich zručnosti a schopnosti počúvania s porozumením. Druhú časť cvičenia zameriavame na rozvíjanie komunikatívnych a sčasti aj pamäťových zručností, pretože študenti musia porozprávať, čo si pamätajú z počutého textu. Z vyučovacej hodiny vyčleňujeme 5 minút, počas ktorých sú žiaci sústredení na počúvanie a následne na formulovanie vlastných myšlienok.

Задание 2.1 Прослушайте текст. Перескажите его и отметьте самую интересную информацию.

V nasledujúcej časti uvádzame text s ktorým budeme pracovať na hodine. Je to text z učebnice Da, ruština učebnica a cvičebnica (Dekanová – Ondrejčeková, 2009, s. 148)

Cvičenie č. 2.2 je zamerané na rozvoj komunikatívnych zručností, resp. na precvičenie čítania s porozumením. Študenti sa taktiež učia rýchlo a efektívne hľadať neznáme slovíčka a zdokonaľujú sa pri práci so slovníkom. Na toto cvičenie vyčleňujeme 10 minút počas ktorých pracujú študenti samostatne.

Задание 2.2 Прочитайте текст, подчеркните незнакомые слова и словосочетания. Выпишите их и подберите к ним словацкие эквиваленты (работа со словарём).

Немного из истории Москвы

Знаете ли вы, что год рождения Москвы – 1147, а основатель Москвы – князь Юрий Долгорукий, что самая старая площадь Москвы – Соборная площадь в Кремле?

Красная площадь получила своё название от слова «красный», которое в древнерусском языке означало «красивый, прекрасный». Её украшают уникальные памятники архитектуры: Московский Кремль (XV – XVI века), Собор Василия Блаженного, или Покровский собор (XVI век), который построили русские мастера Барма и Постник.

Красная площадь – место историческое. Здесь проходили народные праздники и гулянья, здесь был торговый центр, здесь зачитывались царские указы, здесь совершались казни.

Знаете ли вы, что в Кремле находится Оружейная палата – музей, где хранятся и экспонируются сокровища страны, изделия древнерусского прикладного искусства?

Башня, на которой находятся кремлёвские часы – знаменитые Кремлёвские куранты, называется Спасской башней. Мы слышим, как каждые четверть часа бьют Кремлёвские куранты.

Москва – один из самых красивых городов мира.

V cvičení č. 2.3 rozvíjame komunikatívne zručnosti študentov, ako aj schopnosti študentov pohotovo a adekvátne reagovať na dané otázky. Rozvíjame aj pamäťové danosti žiakov, pretože si musia pamätať určité konkrétne fakty z textu. Na cvičenie vyčleňujeme 10 minút z vyučovacej hodiny. Študenti pracujú samostatne alebo vo dvojiciach.

Задание 2.3 Ответьте на вопросы:

1. Когда была основана Москва?
2. Кто был основателем Москвы?

3. Которая площадь считается самой старой в Москве?
4. Как получила своё название Красная площадь?
5. Какие памятники можно найти на Красной площади? (2)
6. Что можно найти в Оружейной палате?
7. Что находится на Спасской башне?

Ключ: 1) Москва была основана в 1147 г. 2) Основателем Москвы был Юрий Долгорукий. 3) Самой старой площадью в Москве считается Соборная площадь. 4) Красная площадь получила своё название от древнерусского слова «красный». 5) На Красной площади можно найти Московский Кремль или Собор Василия Блаженного. 6) В Оружейной палате можно найти сокровища страны. 7) На Спасской башне находятся знаменитые Кремлёвские куранты.

Cvičením 2.4 sa snažíme rozvíjať pozorovacie schopnosti študentov. Pri tomto cvičení je dôležitá dobrá pamäť alebo schopnosť rýchleho vyhľadávania podstatných informácií z textu. Vyčlenili sme naň 7 minút, počas ktorých študenti jednotlivo po výzve učiteľa zisťujú, či je vo vete chyba, ak áno, tak ju hneď opraví. Chyby sú v týchto vetách obsahové.

Задание 2.4 Скажите, сказана ли правда или неправда в предложениях.

1. Год рождения Москвы – 1174, а основатель Москвы – князь Юрий Долгорукий.
2. Красная площадь получила своё название от древнерусского слова «красивый», которое означало «прекрасный».
3. Кроме Кремля, на Красной площади находится и Покровский собор.
4. На Красной площади проходили народные праздники и гулянья.
5. На Спасской башне находятся знаменитые Кремлёвские куранты.

Ключ: 1) неправда – год рождения Москвы – 1147; 2) неправда – древнерусское слово было «красный»; 3) правда; 4) правда; 5) правда.

4.2 Piata vyučovacia hodina (45 minút)

Cvičením č. 2.5 chceme rozvíjať translačné zručnosti študentov, ale aj znalosť gramatiky. Študenti budú pracovať samostatne, pričom jednotlivé vety budú písať na tabuľu a zároveň aj do zošita. Chyby opravujú študenti pod odborným dohľadom učiteľa. Na toto cvičenie vyčleňujeme 12 minút.

Задание 2.5 Переведите предложения и используйте слова «если» или «ли»:

1. Ak so mnou pôjdeš k doktorovi, pôjdem s tebou do kina.
2. Nevieť či som pripravená, ale zajtra pôjdem na skúšku.
3. Ak sa vráti do šiestej, tak pôjdeme večer na diskotéku.
4. Zajtra ti zavolám či sa stretneme.
5. Môžeme sa stretnúť ak stihnem napísať prácu.
6. Nevieť či budem mať o týždeň čas, ale ak prídeš, budem rada.

Ключ: 1) Если ты пойдёшь со мной к врачу, тогда я поеду с тобой в кино. 2) Я не знаю, готова ли я, но завтра я поеду на экзамен. 3) Если он вернётся до шести, мы поедem вечером на дискотеку. 4) Завтра я тебе позвоню, встретимся ли мы. 5) Мы можем встретиться, если я успею написать работу. 6) Я не знаю, будет ли у меня через неделю время, но, если ты придёшь, я буду рада.

V nasledujúcej časti našej praktickej časti bakalárskej práce uvádzame rôzne druhy a typu potextových cvičení, ktoré nie sú priamo spojené s prečítaným textom.

3. Potextové cvičenia (Послетекстовые задания)

V cvičení 3.1 sme sa rozhodli rozvíjať komunikatívne zručnosti študentov. Týmto cvičením sa študenti naučia pohotovo reagovať na neočakávané situácie, kedy sa musia vynájsť a adekvátne odpovedať na otázky, resp. naučia sa klásť správne formulované otázky. Cvičenie je veľmi zaujímavé a do istej miery aj hravé. Preto sme sa rozhodli venovať mu 13 minút vyučovacej hodiny. Študenti si dialógy pripravujú vo dvojiciach

podľa zadania a učiteľ jednotlivé dvojice sleduje, počúva a opravuje chyby, prípadne poradí, ak niečo nieje jasné alebo sa študenti nevedia vyjadriť.

Задание 3.1 Составьте диалоги по следующему образцу.

Студент А) Вы словацкий студент в Москве. Находитесь в центре города – на Красной площади. Вы хотите узнать, где можно посмотреть какие-нибудь московские достопримечательности. Спросите какого-нибудь москвича, где и что вы можете найти и объясните, почему вам надо это видеть.

Студент Б) Вы москвич(ка) и вы встречаете иностранца. Расскажите ему о достопримечательностях Москвы.

Cvičenie 3.2 sme zamerali na rozvíjanie translačných zručností, avšak úlohou študentov je preložiť text z ruštiny do slovenského jazyka. Myslíme si, že je dôležité, aby študenti vedeli preložiť uvedený text aj v tomto smere. Text sme vybrali priamo z ruského originálu, presnejšie z publikácie „Искусство и История - Москва“ zo strany 74. Táto kniha bola vydaná v Moskve v roku 2008. Vybrali sme text, ktorý nie je náročný pre vybraný typ študentov a myslíme si, že je pre nich zaujímavý hlavne tým, že sa v ňom dozvedia nové informácie o neznámych reáliách, resp. miestach o ktorých sa tak často nehovorí. Vyčleňujeme naň 18 minút.

Задание 3.2 Переведите на словацкий язык.

Этот живописный район Москвы, получивший свое название от старой улицы Арбат, был местом проживания придворных ремесленников, служителей и оруженосцев; в конце XVIII века они переехали в другое место, тихие улицы заполнились мелким дворянством, потом людьми свободных профессий и интеллигенцией. Некоторые их дома, тщательно отреставрированные, превратились в музеи, однако и в этом квартале нет недостатка в массивных зданиях советской эпохи.

Posledné cvičenie sme vytvorili do veľkej miery hravé, zaujímavé, ale predsa veľmi efektívne. Rozvíjame ním komunikačné zručnosti študentov, ich fantáziu a kreativitu. Toto cvičenie môže slúžiť aj ako istý typ motivácie. Vyčleňujeme naň 7 minút, kedy študenti

pracujú v skupinách a potom spoločne svoj projekt, v našom prípade pozvánku, reklamný pútač, prezentujú pred celou triedou. Tým sa rozvíjajú aj schopnosti prednesu a hovoreného prejavu pred väčším publikom.

Задание 3.3 Сделайте рекламный щит для приглашения иностранцев в Москву.

Radi by sme dodali, že pokiaľ nám na vyučovacej hodine zostane nejaký voľný čas, môžeme ho využiť na ďalšiu motivačnú aktivitu, a tou je pieseň. Aj v nasledujúcej časti by sme chceli uviesť text piesne, s ktorou na jednej z vyučovacích hodín budeme pracovať.

Pieseň má názov «Подмосковные вечера» a prehrávať ju budeme pomocou CD-prehrávača. Touto navyše aktivitou vo veľkej miere oživíme celú vyučovaciu hodinu a dostatočne motivujeme študentov ku ďalšej práci.

4.4 Metodika práce s piesňou

Prvým krokom, bude spoločné prečítanie textu. Každý študent dostane text piesne a spoločne s učiteľkou si prečítajú neznáme slová a slovné spojenia. Následne si pieseň prvýkrát vypočujú a označia si prízvuky.

Nakoniec si pieseň spoločne zaspievajú.

Uvádzame text piesne s ktorou budeme pracovať.

«Подмосковные вечера»

Слова М. Матусовского

Музыка В. Соловьева-Седого

Не слышны в саду даже шорохи,

Все здесь замерло до утра.

Если б знали вы, как мне дороги

Подмосковные вечера.

Речка движется и не движется,

Вся из лунного серебра.

Песня слышится и не слышится

В эти тихие вечера.

Что ж ты милая, смотришь искоса,
Низко голову наклоня?
Трудно высказать и не высказать
Все, что на сердце у меня.

А рассвет уже все заметнее...
Так, пожалуйста, будь добра,
Не забудь и ты эти летние
Подмосковные вечера

Uvádzame síce pomerne veľa cvičení rôznych druhov a ich časovú dotáciu, nejde nám však o to aby sme presne stanovili, ako budeme na hodinách ruského jazyka pracovať. Ponúkame možné alternatívy cvičení, ktoré môžeme, ale nemusíme využiť na vyučovacej hodine.

Časové údaje, ktoré ponúkame pri každom cvičení sú orientačné, pretože učiteľ môže mať presne časovo naplánovaný celý priebeh hodiny, no ten nezáleží len od nej, ale do veľkej miery od jej študentov, a tak môžeme zhodnotiť, že cvičenia môžu mať absolútne inú časovú dotáciu ako uvádzame. Tento čas je len približný.

Veríme, že naša práca Vám bude v určitej miere nápomocná pri voľbe a tvorení rôznych typov cvičení.

Záver

V súčasnosti je pre mladého človeka nevyhnutné, aby ovládal aspoň dva cudzie jazyky. Pre nás ako rusistov je preto potrebné, aby sa na stredných a vysokých školách práve ruský jazyk vyučoval primeraným spôsobom a na adekvátnej úrovni.

Cieľom bakalárskej práce je prezentovať rôzne typy cvičení, ktoré môže učiteľ na vyučovacích hodinách použiť. Je samozrejmé, že tieto cvičenia sa môžu meniť v závislosti od potrieb učiteľa a od aktivity študentov. Naša práca sa delí na dve hlavné časti, a to časť teoretickú, kde prezentujeme teoretické východiská práce na vyučovacej hodine a časť praktickú, v ktorej sú zaradené jednotlivé cvičenia, v rámci piatich vyučovacích hodín.

V prvej teoretickej časti sa v prvej kapitole zaoberáme výberom učebnice ako základného didaktického prostriedku vo vyučovaní cudzieho jazyka. Myslíme si, že správnym výberom učebnice alebo aj ďalších doplnkových materiálov môžeme zefektívniť vyučovanie a jednotlivé vyučovacie hodiny. V tejto kapitole analyzujeme jednotlivé časti učebnice, ktorú používame vo výučbe. Ďalšiu kapitolu tvorí členenie v rámci lekcí učebnice. Je podstatné, aby učiteľ vedel s jednotlivými druhmi textov pracovať a adekvátne ich využiť s cieľom zefektívnenia výučby. V nasledujúcich troch podkapitolách uvádzame aj spôsob, ako narábať s rôznymi druhmi textov pri rozvíjaní receptívnych, produktívnych a translačných zručností študentov. V práci s textom je vo vyučovaní veľmi dôležitý výber cvičení. Preto sa v tejto kapitole venujeme práve im.

V nasledujúcej kapitole sme sa zamerali na definíciu pojmu vyučovacia hodina. Rozoberáme v nej z akých častí sa skladá a ako môžeme čo najlepšie využiť jej časovú dotáciu. Uvádzame príklady časového rozvrhnutia vyučovacej hodiny, a jej jednotlivé fázy.

Adekvátna práca učiteľa na hodine je úzko spätá aj s výberom didaktických pomôcok, ktoré sme zaradili do predposlednej kapitoly našej práce. Spomenuli sme, podľa nás, tie najdôležitejšie a najzákladnejšie pomôcky, s ktorými môže učiteľ na hodine pracovať. Okrem týchto typov didaktických pomôcok spomíname aj iné, ktoré môže učiteľ použiť, aby svoju vyučovaciu hodinu oživil a v dostatočnej miere aj motivoval študentov.

V poslednej kapitole teoretickej časti uvádzame cieľové požiadavky na ovládanie ruského jazyka študentov tretieho a štvrtého ročníka stredných škôl a gymnázií z roku 2001. Z týchto teoretických poznatkov vychádzame aj pri koncipovaní praktickej časti bakalárskej práce.

Druhou časťou bakalárskej práce je praktická časť, ktorá je rozdelená do dvoch kapitol. V prvej kapitole uvádzame prácu s prvým textom *Ekskursija v Kreml'* a cvičenia, ktoré zaradíme na troch vyučovacích hodinách, pričom každej vyučovacej hodine venujeme samostatnú podkapitolu. Ku každému cvičeniu uvádzame stručný popis činnosti učiteľa ako aj formy práce študentov a časovú dotáciu. Na týchto troch hodinách učiteľ pracuje s uvedeným textom.

Posledná kapitola praktickej časti a zároveň posledná kapitola bakalárskej práce je venovaná práci s druhým textom *Nemnogo iz istorii Moskvy*. Členíme ju do troch podkapitol, pričom prvé dve sú názornou ukážkou práce s textom na vyučovacích hodinách v poslednej podkapitole uvádzame metodický postup práce s piesňou, ktorú sme sa tiež rozhodli zaradiť do procesu vyučovania.

Práve praktickú časť, v ktorej prezentujeme metodiku práce so zvolenými textami a pokúšame sa o vypracovanie cvičení zameraných na osvojenie si lexiky, gramatiky, ale aj reálií prezentovaných tém, pokladáme za vlastný prínos k riešeniu témy bakalárskej práce.

Zoznam použitej literatúry

Slovenská a česká literatúra:

- ARUŤUNOV, A. R. – DIANOVSKÝ, J. – LIZUNOV, V. S. 1985. *Slovensko-ruské rečové paralely v témach a situáciách*. Bratislava: SPN, 1985. 318 s.
- DEKANOVÁ, E. – JANKOVIČOVÁ, M. – KISEĽOVÁ, N. 2008. *Ruština v modernej komunikácii*. Nitra: CCV PF UKF, 2008. 66 s.
- DEKANOVÁ, E. - ONDREJČEKOVÁ, E. 2009. *Da, učebnica a cvičebnica*. Nitra: Enigma, 2009. 238 s.
- DEKANOVÁ, E. 2009. *Kapitoly z teórie a didaktiky prekladu odborných textov*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. 151 s.
- FILKUSOVÁ, M. A KOL. 2006. *Rusko-Slovenský / Slovensko-Ruský slovník*. Bratislava: SPN, 2006. 545 s.
- GROMOVÁ, E. 2003. *Teória a didaktika prekladu*. Nitra: FF UKF, 2003. 188 s.
- HENDRICH, J. a kol. 1988. *Didaktika cizích jazykú*. Praha: SPN, 1988. 498 s.
- CHODĚRA, R. 2006. *Didaktika cizích jazykú*. Praha: Academia, 2006. 209 s.
- KAČALA J. A KOL. 1998. *Pravidlá slovenského pravopisu*. Bratislava: Veda Vydavateľstvo slovenskej akadémie vied, 1998. 573 s.
- kolektív autorov Lingea 2008. *rusko-slovenský, slovensko-ruský vreckový slovník*. Bratislava: Lingea, 2008. 796 s.
- MACKOVÁ, L. 2007. *101 slovies za jeden deň*. Bratislava: Fragment, 2007.
- MISTRÍK, J. 1993. *Encyklopédia jazykovedy*. Bratislava: Obzor, 1993. 513 s.
- PETLÁK, E. 2004. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 2004. 311 s.
- ONDREJČEKOVÁ, E. - DEKANOVÁ, E. – KUZNECOVOVÁ, O. 1998. *Vy govorite po-russki?*. Nitra: FF Univerzita Konštantína Filozofa, 1998. 224 s.
- ONDREJČEKOVÁ, E. - DEKANOVÁ, E. 2006. *Da, učebnica a cvičebnica*. Nitra: Enigma, 2008. 223 s.
- SOKOLOVÁ, J. ET AL. 2007. *Leksičejkaja osnova ruskogo jazyka*. Nitra: UKF Nitra, 2007. 601 s.
- SOKOLOVÁ, J. – HRČKOVÁ, M. 2008. *Základy systémovej lingvistiky / Morfológia*. Nitra: Garmond Nitra, 2008. 343s.
- TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, 2008. 595 s.

- TUREK, I. 1997. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava: MC, 1997. 310 s.
- TUREK, I. 2002. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava: MC, 2002. 326 s.
- VELIKANIČ, J. 1978. *Pedagogika pre pedagogické fakulty vysokých škôl*. Bratislava: SPN, 1978, s. 531
- VESELÝ, J. 1979. *Problematika vyučování ruštině jako blízce příbuznému jazyku*. Praha: SPN, 1979. 210 s.
- ZELÉNICKÁ, E.: *Po - ruski o Rusii i russkich*. Nitra: FF UKF, 2004. 129 s.

Ruská literatúra:

АВЕРЬЯНОВА, Г.Н. 2008. *Русские глагольные приставки*. Москва: ОАО «Щербинская типография», 2008. 168 с.

АКИШИНА, А.А. – КАГАН, О.Е. 2008. *Учимся учить*. Москва: ОАО «Щербинская типография», 2008. 255 с.

ДРЁМОВА М. И. И ДР.: *Методика преподавания русского языка как иностранного*. Москва: АОЗТ «Кодекс – М», 2001.

ЛЕБЕДЕВА, М.Н. 2006. *Словарь – справочник синтаксической сочетаемости глаголов*. Москва: ОАО «Щербинская типография», 2006. 192 с.

МОКИЕНКО, В.М. – ЯКИМЕНКО, Н.Е.: *Словарь русских пословиц*. Москва: ООО «Астрель», 2007. 382 с.

САЗОНОВА, И. К.: *Толково-грамматический словарь русского языка*. Москва: ООО «издательство Астрель», 2002.

Internetové zdroje:

1. http://www.skolazivota.estranky.sk/clanky/citaty/vyroky-osobnosti_-_vacsich-ako-ja- (29. apríl 2010)
2. http://sk.wikiquote.org/wiki/Jan_Amos_Komensk%C3%BD (30. apríl 2010)
3. <http://sk.wikiquote.org/wiki/U%C4%8Dite%C4%BE> (30. apríl 2010)
4. www.vsm.sk/files/forum/126-12429-6-pocuvanie.doc (16. máj 2010)